

Φωνολογική και μορφολογική αλλαγή των ελληνικών και αγγλικών δάνειων λέξεων

Phonological and morphological changes of Greek and English loan words

Αικατερίνη Καρακατσάνη, *Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Ηπείρου, Καθηγήτρια Αγγλικής Ναυτικής Ορολογίας, M.Ed., nikate09@gmail.com*

Ekaterini Karakatsani, *Merchant Marine Academy of Epirus, Instructor of English Maritime Terminology, M.Ed., nikate09@gmail.com*

Abstract: The following work is an analysis of specific modifications of English and Greek loan -words in their new environments with the main purpose to achieve the greatest communication of information and elements in the learning of both English and Greek as second languages. The International Phonetic Alphabet for the transcription of phonemes and morphemes is used through out the paper to illustrate the linguistic phenomenon of phonological and morphological changes in the borrowing languages of concern. The article is written in four parts; the first two parts analyze specific phonological and morphological adaptations which English loan-words (randomly selected samples) have undergone from the Greek parent language. These two units refer to the phenomena of gradation, assimilation, palatalization, as well as the inflectional morphology, affixes, prefixes, derivational morphemes and compounds, calques or loan translations and loan blends or hybrids. The final two parts analyze the readjustments in the phonological and morphological system of Greek utterances borrowed from the English language. In addition, the last two parts refer to the “repatriated” loans or “antidania” and “internationalisms” along with the above specific linguistic principles.

Keywords: English-Greek language, loan words

Περίληψη: Η εργασία που ακολουθεί αναλύει συγκεκριμένες τροποποιήσεις αγγλικών και ελληνικών δάνειων λέξεων στα νέα τους περιβάλλοντα με κύριο στόχο να επιτευχθεί η μέγιστη μεταβίβαση πληροφοριών και στοιχείων στην εκμάθηση της Αγγλικής και της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Σε όλη λοιπόν την εργασία χρησιμοποιείται το Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο μεταγραφής φωνημάτων και μορφημάτων για να απεικονίσει το γλωσσικό φαινόμενο των φωνολογικών και μορφολογικών αλλαγών στις εν λόγω

δανειζόμενες γλώσσες. Το άρθρο χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες : Οι δύο πρώτες ενότητες αναλύουν συγκεκριμένες φωνολογικές και μορφολογικές προσαρμογές / διασκευές τις οποίες έχουν υποστεί αγγλικές δάνειες λέξεις (τυχαία επιλεγμένα δείγματα), από την ελληνική μητρική γλώσσα. Σε αυτές τις ενότητες επισημαίνονται τα φαινόμενα της μετάπτωσης και της αφομοίωσης, η κλιτική μορφολογία, προσφύματα και παραγωγικά μορφήματα, καθώς επίσης δάνειες μεταφράσεις και συνδυασμοί δάνειων λέξεων ή υβριδικών σχηματισμών. Οι τελευταίες δύο ενότητες αναλύουν τις αναπροσαρμογές στο φωνολογικό και μορφολογικό σύστημα των ελληνικών εκφωνημάτων τα οποία είναι δανεισμένα από την αγγλική γλώσσα. Στο τελευταίο μέρος δε γίνεται αναφορά στα αντιδάνεια και τους διεθνισμούς μαζί με τα προαναφερθέντα συγκεκριμένα γλωσσικά φαινόμενα τα οποία επίσης απαντώνται στις ελληνικές δάνειες λέξεις από την αγγλική μητρική γλώσσα.

Λέξεις κλειδιά: Αγγλική – ελληνική γλώσσα, δάνειες λέξεις

Εισαγωγή

Μια από τις πλέον βασικές ιδιότητες οποιασδήποτε γλώσσας είναι ότι αυτή αλλάζει με το χρόνο με συγκεκριμένη μετατροπή η οποία ενσωματώνει την προσθήκη νέων λέξεων στο λεξιλόγιό της μέσω δανεισμού από άλλες γλώσσες. Λεξικός δανεισμός ορίζεται μια λέξη η οποία σε κάποιο σημείο στην ιστορία της γλώσσας εισήλθε στο λεξικό της σαν αποτέλεσμα της μεταφοράς ή της αντιγραφής από ενδημικούς ομιλητές οι οποίοι υιοθέτησαν στοιχεία από άλλες γλώσσες ή από μη ενδημικούς ομιλητές που επέβαλλαν ιδιότητες της μητρικής τους γλώσσας στην αποδέκτρια γλώσσα (Haspelmath, 2009). Το φαινόμενο αυτό είναι ουσιώδες ως προς το ότι συνεχώς επιτρέπει σε μια συγκεκριμένη γλώσσα να απορροφά μεγαλύτερη ποικιλία εκφράσεων και να επεκτείνει την επικοινωνιακή της δύναμη. Η Αγγλική και η Ελληνική έχουν δανειστεί λέξεις ευρέως από άλλες γλώσσες, αλλά και ειδικά η μία από την άλλη συμπεριλαμβανομένων εκφωνημάτων και μορφημάτων τα οποία αλλάζουν στα νέα τους περιβάλλοντα. Σκοπός του άρθρου είναι να αναδείξει ότι αυτές οι δάνειες λέξεις προβαίνουν συνήθως σε συγκεκριμένες αναπροσαρμογές στα φωνολογικά και στα μορφολογικά συστήματα των γλωσσών εν λόγω. Στην ιστορία και εξέλιξη των γλωσσών, οι αλλαγές αυτές είναι κανονικές και φυσικές όπως επίσης αναπόφευκτες και απαραίτητες. Ωστόσο, στην αποτελεσματική επιμορφωτική διδασκαλία της Αγγλικής και της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας η αποσαφήνιση αυτών των προσαρμογών είναι κριτικής σημασίας, και στην εκμάθηση αυτών των γλωσσών σε μέγιστο επίπεδο χωρίς δυσκολίες προαπαιτείται η επίγνωση των φωνολογικών, φωνημικών και μορφολογικών τροποποιήσεων των δάνειων λέξεων.

1. Αγγλική φωνολογική αλλαγή της ελληνικής μητρικής γλώσσας

Η μεγαλύτερη επιρροή που η ελληνική γλώσσα άσκησε στην Αγγλική, άρχισε κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης που εμφανίστηκε στην Ιταλία και εξαπλώθηκε στη Γαλλία και την Αγγλία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η μελέτη των κλασσικών Ελληνικών και Λατινικών, ήταν εξέχουσας σημασίας. Το νέο πνευματικό περιβάλλον, τα τεχνολογικά επιτεύγματα και οι επιστημονικές ανακαλύψεις που βασίζονταν στην κλασσική ελληνική θεωρία απαιτούσαν λέξεις που δεν υπήρχαν στο αγγλικό λεξιλόγιο. Ως αποτέλεσμα, η Αγγλική δανείστηκε ελληνικές λέξεις ή ελληνικά μορφήματα απλόχερα, όχι μόνο με άμεση επαφή με την Ελληνική αλλά επίσης μέσω μεσολαβητικών γλωσσών όπως η Λατινική και η Γαλλική που είχαν ήδη ελληνικές λέξεις στο λεξιλόγιό τους (Serjeantson, 1961).

Ανάμεσα στον τεράστιο αριθμό ελληνικών λέξεων, μερικά παραδείγματα που εισήλθαν στην Αγγλική μέσω των Λατινικών ή των Γαλλικών ή μέσω άμεσης επαφής με τα Ελληνικά είναι τα anemia, anesthesia, aristocracy, autocracy, history, rhapsody, theory και comedy. Αυτές οι δάνειες λέξεις έχουν υποστεί «φωνημική» αντικατάσταση ή την απόδοση της ξένης μορφής [σε αυτή την περίπτωση της Ελληνικής] από αυτό το οποίο αορίστως αποκαλείται το κοντινότερο φωνημικό σχήμα στην [Αγγλική] δανειζόμενη γλώσσα (Hoenigswald, 1960).

Το γλωσσικό φαινόμενο της φωνολογικής αλλαγής δύναται να απεικονισθεί συγκρίνοντας τις προσαρμοσμένες λέξεις με τις αντίστοιχες λέξεις από τη μητρική γλώσσα. Η διαφορά μεταξύ των προαναφερθέντων εξαγγλισμένων εκφωνημάτων και των ελληνικών αντιστοιχών τους μπορεί να παρατηρηθεί στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Παραδείγματα εξαγγλισμένων εκφωνημάτων και των ελληνικών αντιστοιχών τους

Εξαγγλισμένη μορφή	Αγγλική φωνητική μεταγραφή ¹	Ελληνική γραφή	Ελλην. Φωνητική μεταγραφή
1. anemia	/ə'ni:mɪə/	< αναιμία ²	/anɛ'mi:a/
2. anesthesia	/ænis'θi:ziə/	< αναισθησία	/anesθi'si:a/
3. aristocracy	/æri'stɔkrəsi/	< αριστοκρατία	/aristɔkra'ti:a/
4. autocracy	/ɔ:'tɔkrəsi/	< αυτοκρατορία	/aftɔkrato'ri:a/
5. autarchy	/ 'ɔtarki/	< αυτάρκεια	/aft'arkia/
6. history	/ 'histəri/	< ιστορία	/istɔ'ri:a/
7. rhapsody	/'ræpsədi/	< ραψωδία	/rapsɔ'ði:a/
8. theory	/ 'θɪri /	< θεωρία	/θɛɔ'ri:a/
9. comedy	/'kɔmədi/	< κωμωδία	/kɔmɔ'ði:a/
10. authenticity	/ɔ:θɛn'tisəti/	< αυθεντικότι(ς)τα	/afθɛnti'kɔti(s)ta/

1 Η φωνητική μεταγραφή της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας βασίζεται στο Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο (ΔΦΑ) (International Phonetic Alphabet) (IPA).

2 Το σύμβολο < υποδηλώνει εξελεγμένη/ο από.

Με μια πρώτη ματιά, οι φωνολογικές διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις ομάδες των λέξεων είναι συγκλονιστικές με περισσότερο ορατή τη φωνολογική αλλαγή στον τονισμό τους. Όλα τα ελληνικά εκφωνήματα παίρνουν τόνο στην παραλήγουσα, ενώ οι εξαγγλισμένες λέξεις παίρνουν τόνο στην προπαραλήγουσα.

Μια άλλη σημαντική φωνημική αλλαγή είναι αυτή από ένα χαμηλό κεντρικό, σε ένα άλλο μεσαίο κεντρικό φωνήεν. Σημειώστε για παράδειγμα, τη διαφορά μεταξύ των αρχικών ήχων των εξαγγλισμένων λέξεων, *anemia*, *anesthesia* και *aristocracy* με αυτήν της μητρικής τους γλώσσας. Αυτή η φωνημική αλλαγή είναι αναπόφευκτη και απαραίτητη στην αγγλική γλώσσα εφόσον η φωνημική κατάθεση παύει αυθαίρετα στη γλωσσική αρχή της μετάπτωσης (μη τονισμένα φωνήεντα γίνονται μεσαία ή υψηλά κεντρικά φωνήεντα).

Είναι επίσης φανερό ότι τα φωνήεντα μπορούν να αντικαθίστανται από μηδενισμένο φθόγγο και ως εκ τούτου να δημιουργούν μια νέα εμφάνιση μηδενισμένης μορφής. Αυτό σημαίνει ότι το φώνημα εξαφανίζεται από την αλληλουχία, μικραίνοντας ή απλουστεύοντας έτσι την εν λόγω λέξη. Αυτή η διαδικασία δείχνει καθαρά όχι μόνο τις μορφικές προσαρμογές, αλλά επίσης και τις φωνημικές αλλαγές. Για παράδειγμα, το τελευταίο φώνημα /a /, που υποδηλώνει τη θηλυκή κατάληξη, στις ελληνικές λέξεις /isto'ri:a/, /θεο'pi:a/, και /kɔmɔ'di:a/ αντικαθίσταται από το μηδέν στην εξαγγλισμένη εκδοχή τους. Το ελληνικό φώνημα, /a /, δεν είναι απαραίτητο στις εξαγγλισμένες λέξεις *history*, *theory* και *comedy* διότι θηλυκές καταλήξεις δεν υπάρχουν στη δανειζόμενη γλώσσα.

Η φωνημική αντικατάσταση είναι ακόμα περισσότερο πολύπλοκη όταν αντιμετωπίζουμε τη λέξη *authenticity* (Ελ./afθenti'kɔti(s)- ta/). Στην ελληνική μορφή, (αυθεντικότις), τα δύο πρώτα γράμματα [a] και [v] αποδίδονται με δύο διαφορετικούς φθόγγους / a /, και / i: /. Όμως, το δεύτερο φώνημα έχει και μια διαφορετική παραλλαγή (το αλλόφωνο [f]) που έχει προκληθεί από το περιβάλλον στο οποίο εμφανίζεται. Το αλλόφωνο [f], του φωνήματος / i: / πάντα απαντάται μετά το μέσο – πρόσθιο / ε /, και το χαμηλό κεντρικό φωνήεν, / a /, συνοδευόμενο από τα άηχα φατνιακά ή υπερωικά στιγμιαία σύμφωνα, / t, k /, ή τα άηχα οδοντικά φατνιακά ή τα λαρυγγικά δασέα, / θ, s, h /. Άλλα παραδείγματα όπου η ίδια φωνολογική συνθήκη εφαρμόζεται είναι η *euthanasia* (Ελ. / εfθana'si:a/, *eukaryote* (Ελ. /εfkaɾi'ɔti /), *Eucharist* (Ελ. /εfhaɾi'stia/), και *austerity* (Ελ. /afsti'ɾɔti(s) -ta/). Παρολαυτά, στην αγγλική γλώσσα δεν απαντάται μία τέτοια φωνολογική συνθήκη και επομένως, η φωνημική αντικατάσταση είναι αναπόφευκτη. Επιπλέον, οι φωνημικές αλλαγές πρέπει να συμβαίνουν εφόσον οι πιθανότητες φθογγικών συνδυασμών δεν είναι επιτρεπτές στα Αγγλικά. Οι λέξεις *authenticity* (Ελ. / afθenti'kɔti(s)- ta/), και *Eucharist* (Ελ. /εfhaɾi'stia/), για παράδειγμα, περιέχουν μια αλληλουχία συμφωνικών φωνημάτων / f, θ / και /f, h /, τα οποία δεν είναι επιτρεπτά συμφωνικά συμπλέγματα στα Αγγλικά· επομένως, οι φωνημικές αλλαγές είναι απαραίτητες.

Επιπροσθέτως, υπάρχει μικρότερη επίδραση στη χαλάρωση των φωνοτακτικών περιορισμών καθώς μερικά, αρχικά φωνήματα όπως το ελληνικό /ps-/ [ψ-] απλοποιήθηκαν στην αγγλική γλώσσα, σε αυτή την περίπτωση σε /s-/ (Grant, 2009). Αυτό το φαινόμενο συναντάται στις λέξεις *psychology* (ψυχολογία), *psychiatrist*, *psychedelic*, *psephology*, *psittacosis*, *psalterium*

όπου το αρχικό /ps-/ προφέρεται /s/. Κατά τον ίδιο τρόπο, πολλές άλλες εισήλθαν στην Αγγλική σαν ολόκληρες λέξεις και άλλες που διατήρησαν τον αγγλικό κορμό-κύρια λέξη αλλά πρόσθεσαν το ελληνικό πρόθεμα ψευδ- (pseud-) ή ψευδο- (pseudo-) για να δημιουργήσουν νέα εκφωνήματα όπως τα *pseudoscience* και *pseudorandom*.

Είναι πιθανό ότι ο Άγγλος ομιλητής, κατά τη διάρκεια της περιόδου όπου οι λέξεις αυτές εισήλθαν στη γλώσσα του, κατείχε τη γνώση της ελληνικής γλώσσας (εφόσον μελετούνταν τα κλασσικά Ελληνικά, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης) και έκανε αυτές τις προσαρμογές βασισμένος σε φωνημικές μορφές. Πολλές δάνειες λέξεις, παρολαυτά, ήταν βασισμένες σε γραπτές μορφές όταν εισήλθαν στην Αγγλική (Lehman, 1962). Παρόλο που τα δεδομένα διαφοροποιούνται στον προηγούμενο πίνακα, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πολλές δάνειες λέξεις από την ελληνική γλώσσα εισήλθαν στην Αγγλική μέσω των Λατινικών και συνεπώς, οι ελληνικές λέξεις ίσως είχαν λατινικοποιηθεί φωνημικά, πριν χρησιμοποιηθούν στην Αγγλική. Επιπλέον, πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η πρώτη καταγεγραμμένη χρήση μιας λέξης, ειδικά στις παλαιότερες περιόδους, δεν υποδηλώνει απαραίτητα « πρώτη χρήση » πρώτον διότι μια λέξη μπορεί να είναι σε ισχύουσα χρήση για κάποιο χρονικό διάστημα πριν εμφανιστεί σε οποιοδήποτε γραπτό έγγραφο, και δεύτερον επειδή πολλές λέξεις προφανώς έχουν καταγραφεί για πρώτη φορά σε έγγραφα που πλέον δεν υπάρχουν (Serjeantson, 1961). Επομένως, η ακριβής εξέλιξη των φωνολογικών προσαρμογών αυτών των λέξεων δεν μπορεί να διερευνηθεί. Είναι σαφές, ωστόσο, ότι στο φωνολογικό επίπεδο σχεδόν όλα τα στοιχεία των δανεισμένων λέξεων είναι προσαρμοσμένα να ανταποκρίνονται στις γλωσσικές αρχές της αγγλικής γλώσσας.

Μία άλλη γλωσσική ιδιότητα της αγγλικής γλώσσας είναι το φαινόμενο της αφομοίωσης η οποία επηρεάζει τις δάνειες λέξεις. Η αφομοίωση είναι συνήθως μία φωνολογική μεταβολή κατά την οποία ένας φθόγγος επιδρά σε έναν άλλο που βρίσκεται κοντά η μακριά του μέσα στην ίδια λέξη. Αναλόγως, αφομοιωτικό φαινόμενο θεωρείται η ουράνωση/ ουρανικοποίηση (palatization/palatalization), που αφενός αναφέρεται σε μια διαδικασία με την οποία ένας ήχος, συνήθως ένα σύμφωνο παράγεται με τη γλώσσα στη θέση του ουρανίσκου, και αφετέρου αναφέρεται σε μία φωνητική αλλαγή στην οποία ένα σύμφωνο παράγεται πολύ κοντά στη θέση του ουρανίσκου πυροδοτώντας καταυτό το τρόπο τη φωνητική του αλλαγή από ένα ακόλουθο ήχο [j] ή ένα πρόσθιο φωνήεν. Σύμφωνα με τον Crowley, ένας μη ουρανικός φθόγγος γίνεται ουρανικός πριν από το πρόσθιο φωνήεν i, e ή ημίφωνο j. Έτσι το υπερωικό /k/ της Λατινικής μετατράπηκε σε φατνο-οδοντικό /ʃ/ περνώντας στη Παλαιογαλλική και αργότερα στην Αγγλική σε προουρανικό /tʃ/ (Crowley, 1992/1996). Για παράδειγμα, η ελληνική λέξη *κέρασος* εισήλθε στη Λατινική ως *cerasus* [προφ. /k/], πέρασε στη Γαλλική ως *cherise/cerise* [προφ. /ʃ/] με αποτέλεσμα να μετατραπεί στην Αγγλική *cherry* [προφ. /tʃ/] (Βασμανόλη, 2007). Ακολούθως, η λέξη *cherry* θα επιστρέψει στην ελληνική γλώσσα ως αντιδάνειο με αποτέλεσμα το (αρχικά στη λέξη *κέρασος*) υπερωικό /k/ να αντικατασταθεί με το φατνο-οδοντικό /ʃ/ αντί του /tʃ/ το οποίο δεν απαντάται στην Ελληνική λόγω φωνοτακτικών περιορισμών. Αναμφισβήτητα, οι φωνολογικές αλλαγές στις

οποίες υπόκειται μια ταξιδεύτρια λέξη από γλώσσα σε γλώσσα είναι σημαντικές, πολύπλοκες και συχνά προσαρμοσμένες στο φωνολογικό σύστημα της δανειολήπτριας γλώσσας.

2. Αγγλικές μορφολογικές προσαρμογές της ελληνικής μητρικής γλώσσας

Ομοίως, εκτός από τις φωνολογικές αλλαγές, οι δανεισμένες μορφές υπόκεινται σε μορφολογικές προσαρμογές. Τέτοιες λέξεις πρακτικά πάντα προσαρμόζουν αγγλικές κλιτικές καταλήξεις. Είναι πραγματικά συνηθισμένο σε όλη την ιστορία των δάνειων λέξεων στην αγγλική γλώσσα, αυτές να προσαρμόζονται τόσο ραγδαία, ώστε να χρησιμοποιούνται γραμματικά ως αγγλικές λέξεις (Serjeantson, 1961). Αρκετές δάνειες λέξεις από την Ελληνική άλλαξαν μορφολογικά όταν εισήχθησαν στην Αγγλική. Μερικά παραδείγματα ουσιαστικών που έχουν αποκτήσει αγγλικές κλιτικές καταλήξεις και οι αντίστοιχες ελληνικές τους λέξεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2. Παραδείγματα ουσιαστικών που έχουν αποκτήσει αγγλικές κλιτικές καταλήξεις με τις αντίστοιχες ελληνικές τους λέξεις

Αγγλική πληθυντική μορφή	Αγγλικός πληθυντ. (φωνητικές μεταγραφές)	Ελληνικός ενικός (φωνητικές μεταγραφές)	Ελληνικός πληθυντικός (φωνητικές μεταγραφές)
1. epochs	/ˈi:pɒks/	/ερɔ'hi/	/ερɔhi'es/
2. dilemmas	/daɪ'leməs /or di'leməs	/'ði:lɪmə/	/'ði'li:mata/
3. comedies	/'kɒmədis/	/kɔmɔ'ði:ə/	/kɔmɔ'ði:es/
4. homonyms	/'hɒmənɪms/	/ɔ'mɔnɪmɔ/	/ɔ'mɔnɪmə/
5. theories	/'θi:ri:z /	/θεɔ'ri:ə/	/θεɔ'ri:es/
6. epiphanies	/'ɪpɪfəni:z/	/epi'fanɪə/	/epi'fanɪes/
7. automatons or -ta	/ɔ:tɒmətən(s) -tə/	/af'tɔmatɔ(n)/	/af'tɔmata/
8. phenomena	/'fi:nɒmɪnə/	/fe'nɔmenɔ(n)/	/fe'nɔmena/
9. criteria	/'kraɪ'tɪrɪə/	/kri'tɪrɪɔn/	/kri'tɪrɪə/

Τα περισσότερα από τα παραπάνω παραδείγματα υποδηλώνουν ότι οι δάνειες λέξεις έχουν αντικαταστήσει τις ελληνικές πληθυντικές καταλήξεις -ες και -τα στα /ερɔhi'es/ / και /ði'li:mata / με τη συνηθισμένη αγγλική πληθυντική κατάληξη (- s πλ.). Παρολαυτά, οι ελληνικές καταλήξεις μπορεί περιστασιακά να διατηρούνται ειδικά από εξεζητημένους ή επιτηδευμένους ομιλητές. Μερικά ουσιαστικά που έχουν διατηρήσει ελληνικές καταλήξεις είναι phenomenon/phenomena, criterion/criteria, και automaton/automata. Όπως ο Hickey σημειώνει, ο δανεισμός της κλιτικής μορφολογίας φαίνεται να είναι πολύ περιορισμένος, αν

και έχει τεκμηριωθεί ότι η κλίση του πληθυντικού εισήλθε στην έγγραφη γλώσσα, η οποία στη συνέχεια διαδόθηκε στη προφορική (γλώσσα) μέσω των εκπαιδευτικών. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι κάποιες λέξεις χρησιμοποιούνταν κυρίως από τους λόγιους πιθανότατα αποτέλεσαν και την κύρια αιτία που παρέμειναν άκλιτες ή μη παραγωγικές (Winford, 2010).

Τα μορφήματα των ελληνικών δάνειων λέξεων μπορεί επίσης να αντικαθίστανται από μηδενική μορφή όταν γίνεται προσαρμογή αυτών των μορφών, απλουστεύοντάς τες με αυτό τον τρόπο. Μερικές εκτεταμένες περιπτώσεις αυτού του είδους μπορούν να παρατηρηθούν στην ιστορία αρκετών ευρωπαϊκών γλωσσών που έχουν χάσει τις κλιτικές καταλήξεις τους (Hoenigswald, 1960). Η « απώλεια » της κλιτικής κατάληξης, μπορεί να απεικονισθεί σε πολλά εισαγόμενα ελληνικά επίθετα τα οποία δε διατηρούν τους συγκριτικούς ή υπερθετικούς τύπους στις εξαγγλισμένες λέξεις. Σημειώστε, για παράδειγμα, τον καταληκτικό ελληνικό τύπο της λέξης οπτικός στην παρουσίαση της μορφικής και αλλομορφικής δομής του Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Μορφική και αλλομορφική δομή του καταληκτικού ελληνικού τύπου της λέξης: οπτικός

Ελληνικός καταληκτικός τύπος	Μορφική δομή	Αλλομορφική δομή
οπτικότερος	{ οπτικός } + { τερος er }	/optiko+/s) ...φ/+- teros/
οπτικότερος	{ οπτικός } + { τατος sr }	/optiko+/s) ...φ/+- tatos/

Ανάμεσα στις πολλές και άλλες δάνειες λέξεις όπως achromatic, anachronistic, apoplectic, ecclesiastic, parenthetic, satiric, synoptic, και synthetic (στη μητρική γλώσσα) ακολουθούν τον ακριβώς ίδιο τύπο της αλλομορφικής δομής στον παραπάνω πίνακα. Παρολαυτά, αυτές οι λέξεις δε διατηρούν τις ελληνικές κλιτικές καταλήξεις γιατί αυτές δεν είναι επιτρεπτές στη δανειζόμενη γλώσσα, στην οποία η συνήθης κατάληξη των επιθέτων είναι – er.

Εκτός από το να δανειζεται ελληνικές λέξεις, η αγγλική γλώσσα, έχει εφοδιαστεί με προσφύματα που χρησιμοποιούνται ευρέως με πολλά αγγλικά θέματα (λέξεων) (Pyles & Algeo, 1982). Ένα από τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα προθέματα ελληνικής προέλευσης είναι το anti – (against) το οποίο εκτός από την εμφάνισή του σε ελληνικές λέξεις όπως αντιπάθεια, αντιστροφή και αντίθεση, έχει χρησιμοποιηθεί εκτεταμένα για νέες δημιουργίες στην αγγλική – για παράδειγμα antislavery, antiabortion, anti-federalist και anti-Catholic. Ένα άλλο ελληνικό πρόθεμα ψευδο- [pseudo-] το οποίο συναντάται σε λέξεις που προέρχονται από την Ελληνική όπως το pseudonym<Γαλλ.pseudonyme< Ελλ.ψευδώνυμον και pseudomonad<N. Λατ. pseudomonas<Ελλ. Ψευδο- +μονας, έχει χρησιμοποιηθεί πολλάκις σε νέες δημιουργίες όπως στις λέξεις pseudo-event (ψευδές γεγονός), pseudo suffix (ψευδές επίθημα) και pseudo pregnancy (ψευδής εγκυμοσύνη).

Η αγγλική γλώσσα έχει επίσης δανεισθεί δεκάδες παραγωγικά μορφήματα τα οποία χρησιμοποιούνται ως καταλήξεις όπως το –ise και –ize, [-ίζω] (Grant, 2000). Η κατάληξη – ize (αρχαία ελλ. –ίζειν) χρησιμοποιείται πλείστος για τη δημιουργία ρημάτων όπως τα: harmonize (εναρμονίζω), pasteurize (παστεριώνω) και criticize (επικρίνω).

Πολλά δάνεια στην Αγγλική εισήλθαν έμμεσα, από μία τρίτη, ή τέταρτη, ή ακόμη και πέμπτη γλώσσα. Για παράδειγμα, πολλές λέξεις ελληνικής προέλευσης ήλθαν διαμέσου των Λατινικών όπως η *idea* (ιδέα). Τοιούτως, η λέξη *rice* (ρύζι) η οποία εισήλθε στην Αγγλική γλώσσα διαμέσου των Γαλλικών, Ιταλικών και Ελληνικών είναι η πιο ασήμαντη στο ιστορικό κατοχής αυτής της γλώσσας από παρακαμπτήρια άφιξη. Η λέξη αυτή όμως εισήλθε στην Ελληνική από την *Tamil* (ταμουλική γλώσσα) *arice*, μία μορφή η οποία δύναται η ίδια να είναι ένα αρχαίο Ινδοϊρανικό (Indo-Aryan) δάνειο στις Δραβιδικές γλώσσες (Grant, 2009). Επίσης, Ο Grant υποδεικνύει ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 3.6% των δάνειων λέξεων στην Αγγλική όσον αφορά τον σημασιολογικό τομέα (θρησκεία και πιστεύω) προήλθαν από την ελληνική γλώσσα.

Ένας πολύ μεγάλος αριθμός λέξεων είναι σύνθετες λέξεις, είτε παρμένες από ένα ήδη υπάρχον ελληνικό συνθετικό ή πιο συνηθισμένα, δημιουργημένο από μεμονωμένα ελληνικά θέματα λέξεων, τα οποία μπορεί να είχαν ή όχι, χρησιμοποιηθεί στα Ελληνικά για να σχηματίσουν σύνθετες λέξεις (Serjeantson, 1961). Μερικά από τα ελληνικά σύνθετα που έχουν εφοδιάσει το λεξιλόγιο της αγγλικής γλώσσας είναι *acropolis*, *anthropology*, *bronchoplegia*, *cacophony*, *megacephalous*, *megalith*, *pericardium*, και *paralipsis*.

Επιπροσθέτως, τα αγγλικά έχουν δανειστεί δάνειες μεταβολές, οι οποίες είναι επίσης γνωστές ως δάνειες μεταφράσεις (Lehman, 1962). ή κυριολεκτικές, μεταφράσεις (Tarone, 1983). Με τα μεταφραστικά δάνεια εισάγεται μόνο το νόημα ενώ οι φόρμες παραμένουν ενδημικές. Αυτά τα δάνεια αναπαράγουν μορφήματα της ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας ενδημικό υλικό. Ένα παράδειγμα είναι η λέξη *gospel* στην οποία το συνθετικό, *eu* (που σημαίνει “good” καλό) και *aggelion* (που σημαίνει ιστορία) από την ελληνική λέξη / *ενα' gelion* / αναπαράγονται από μετάφραση.

Συνδυασμοί δάνειων λέξεων (*loan blends*) είναι επίσης μια άλλη κατηγορία λέξεων οι οποίες αποτελούνται από στοιχεία διαφορετικών γλωσσών και δημιουργήθηκαν για φιλοσοφικές, επιστημονικές, τεχνολογικές και άλλες χρήσεις. Αυτοί οι συνδυασμοί εμπεριέχουν και την μορφοματική αντικατάσταση και τον εξωτερικό δανεισμό. Επίσης αναφέρονται ως «υβριδικοί σχηματισμοί» (*hybrids*) και προκύπτουν όταν διάφορες διαδικασίες εφαρμόζονται την ίδια στιγμή: ένα δάνειο μόρφημα δύναται να συμπληρωθεί σε ενδημικά μοντέλα, ή ένα στοιχείο μιας σύνθετης λέξης μπορεί να εισαχθεί και ούτω καθ' εξής (Lehiste, 1988). Αρκετά υβρίδια τα οποία δημιουργήθηκαν στην αγγλική από ελληνικά και Λατινικά στοιχεία είναι: *aqua phobia* (υδροφοβία) από το Λατινικό *aqua* «νερό» και την ελληνική *φοβία*, *automobile* (αυτοκίνητο) από το ελληνικό *αυτός* και το Λατινικό *mobilis* (σημ. κινητό), *homosexual* (ομοφυλόφιλος) από το ελληνικό *ομοσ<ομοιος* και το Λατινικό *sexus* (σημ. φύλο ή γένος), *meritocracy* (αξιοκρατία) από το Λατινικό *meritus* (σημ. άξιος) και το ελληνικό –κρατία (σημ. κράτος), ή *polydeism* (πολυθεϊσμός) σε αντίθεση με το *polytheism* (που επίσης σημαίνει πολυθεϊσμός αλλά δεν είναι υβρίδιο) από την ελληνική λέξη *πολύς* και τη Λατινική *deus* (σημ. θεός).

2. Ελληνικές φωνολογικές προσαρμογές της αγγλικής μητρικής γλώσσας

Η αγγλική γλώσσα όχι μόνο έχει δεχθεί ελληνικές λέξεις, αλλά επίσης έχει δανείσει εκφωνήματα και ενδημικά στοιχεία στην ελληνική γλώσσα. Η αγγλική επιρροή στην ελληνική γλώσσα άρχισε ευρέως στις αρχές της δεκαετίας του εξήντα και συνεχίστηκε σημαντικά τις επόμενες δεκαετίες στη διάρκεια των οποίων η Ελλάδα έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας επέτρεψε έναν εκλεπτυσμένο και εύπορο τρόπο ζωής που απαιτούσε την κατανάλωση ευρωπαϊκών αγαθών γενικώς και βρετανικών ιδιαιτέρως. Μαζί με τα βρετανικά και αμερικάνικα προϊόντα, βασικά στη σφαίρα της διατροφής και των ανέσεων που εισήχθησαν στην ελληνική επικράτεια, εισήχθησαν στο ελληνικό λεξιλόγιο και οι λεκτικές μορφές με τις οποίες αυτά ονομάζονται.

Μερικές από τις αγγλικές λέξεις που εισήλθαν στο ελληνικό λεξιλόγιο είναι τα *firm*, *list*, *penalty*, *beefsteak*, *roast beef*, *corn beef*, και *match*. Τα περισσότερα από αυτά τα εκφωνήματα δεν έχουν διατηρήσει την αρχική τους προφορά στην ελληνική γλώσσα, αλλά έχουν υποστεί φωνολογικές προσαρμογές, οι οποίες παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4. Εκφωνήματα που δεν έχουν διατηρήσει την αρχική τους προφορά στην ελληνική γλώσσα

Αγγλική εκδοχή	Αγγλική φωνημική μεταγραφή	Εξελληνισμένη λέξη	Ελλην. φωνημική μεταγραφή
1. <i>firm</i>	/fɜ:m /or /fɜrm/	> φίρμα ³	/'firma/
2. <i>list</i>	/list/	> λίστα	/'lista/
3. <i>penalty</i>	/'penəlti/or/penlti/	> πέναλτι	/'penalti/
4. <i>beefsteak</i>	/'bi:f steik/	> μπιφτέκι	/bif'teki/
5. <i>roast beef</i>	/'rəʊst bi:f/	> ρόστμπιφ	/'rɔst bif/
6. <i>corn beef</i>	/'kɔ:n bi:f/	> κόρνμπιφ	/'kɔrn bif/
7. <i>match</i>	/mætʃ/	> μάτς	/mats/
8. <i>farm</i>	/fa:m/ or /farm/	> φάρμα	/'farma/

Είναι φανερό ότι οι φωνολογικές διαφορές ανάμεσα στις δάνειες λέξεις και σε αυτές από τη μητρική γλώσσα, είναι σημαντικές. Μια αισθητή φωνητική αλλαγή είναι αυτή του μέσου – κεντρικού, / ə /, σε χαμηλό κεντρικό φωνήεν / α /. Στη λέξη *penalty*, για παράδειγμα, το τέταρτο φώνημα / ə / γίνεται / α / στην εξελληνισμένη εκδοχή. Αυτή η φωνημική αλλαγή είναι αναπόφευκτη, εξαιτίας της απουσίας του μέσου – κεντρικού φωνήεντος στο φωνολογικό σύστημα της ελληνικής γλώσσας. Ένας άλλος ήχος που επίσης είναι ξένος στη δανειζόμενη γλώσσα και ο οποίος αντικαθίσταται από τον κοντινότερο ενδημικό ήχο είναι το φατνο – ουρανικό προστριβόμενο /tʃ/. Η εξελληνισμένη εκδοχή της λέξης *match*, (ματς) για παράδειγμα, προφέρεται με ένα τελικό / ts / αντί του /tʃ/. Το φώνημα / əυ / όπως στη

3 Το σύμβολο > υποδηλώνει εξελεγμένη/ο σε.

λέξη *roast beef* έχει επίσης αντικατασταθεί από τον κοντινότερο ήχο, το μεσαίο – οπίσθιο φωνήεν, /ɔ/, στην προσαρμοσμένη λέξη.

Σημαντικές φωνημικές αλλαγές έχουν επίσης εμφανιστεί στην εξελληνισμένη εκδοχή της λέξης *beefsteak* λόγω των προβλεπόμενων πιθανοτήτων για συνδυασμούς συμφώνων και του μέγιστου μήκους των πιθανών συμφωνικών αλληλουχιών (το μέγιστο συμφωνικό σύμπλεγμα είναι δύο σύμφωνα) στο ελληνικό φωνολογικό σύστημα. Η συγκεκριμένη έκφραση περιέχει μια αλληλουχία τριών συμφωνικών φωνημάτων / f, s, t /, τα οποία δεν επιτρέπονται στα Ελληνικά.

- **Ελληνικές μορφολογικές προσαρμογές της αγγλικής μητρικής γλώσσας**

Παρομοίως, αγγλικές λέξεις που έχουν εισέλθει στην ελληνική γλώσσα επίσης υπόκεινται σε μορφολογικές προσαρμογές. Μερικά παραδείγματα ουσιαστικών που έχουν αποκτήσει ελληνικές καταλήξεις και τα αγγλικά αντίστοιχά τους, απεικονίζονται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5. Παραδείγματα ουσιαστικών που έχουν αποκτήσει ελληνικές καταλήξεις με τα αγγλικά αντίστοιχά τους

Ελληνική μεταγραφή στον ενικό	Ελληνική μεταγραφή στον πληθυντικό	Αγγλικός πληθυντικός	Αγγλική μεταγραφή στον πληθυντικό
1. /'lista/	/'listes/	< lists	/lists/
2. /'firma/	/'firmes/	< firms	/fɜ:ms/or/fɜrms/
3. /'blasti/	/b'lastes/	< blasts	/bla:sts/
4. /'presa/	/p'reses/	< presses	/'presɪz/
5. /'farma/	/'farmes/	< farms	/fa:ms/or/farms/

Σχεδόν όλα τα παραπάνω παραδείγματα δείχνουν ότι οι δάνειες λέξεις έχουν αντικαταστήσει την αγγλική πληθυντική κατάληξη με την συνηθισμένη ελληνική – ες. Καταλήξεις πτώσεων και στις πληθυντικές και στις ενικές μορφές έχουν προστεθεί στο θέμα του ουσιαστικού για να καθορίσουν τη λειτουργία των λέξεων στην πρόταση στην οποία εμφανίζονται. Η λέξη /'lista /, παραδείγματος χάριν, έχει εγκλιματιστεί παίρνοντας τη θηλυκή κατάληξη –α στην ονομαστική, όπως επίσης και στην κλιτική πτώση. Η κατάληξη γίνεται –ας στη γενική και –α στην αιτιατική πτώση. Οι ίδιες προσαρμογές έχουν εμφανιστεί στις δάνειες λέξεις στον παραπάνω πίνακα με εξαίρεση τη λέξη /'blasti/ που παίρνει την ουδέτερη κατάληξη –ι στην ονομαστική και αιτιατική και –ου στη γενική πτώση.

Η προσαρμογή των δάνειων λέξεων δύναται να διαμορφωθεί ακόμα και από επιλογές ύφους. Αυτό σημαίνει πως οι ομιλητές, ανάλογα με τη διάθεση τους προς τους εξωτερικούς δανεισμούς, μπορεί να επιλέξουν να αφομοιώσουν μορφολογικά ξένες λέξεις, π.χ. τα *σιντιά* (the CDs) ή τα *σιντί*. Επιπλέον, οι επιλογές αυτές γίνονται ανάλογα με την ηλικία της

δάνειας λέξης (πότε εισήλθε στην ελληνική) και την γνώση της δανειολήπτριας γλώσσας εκ μέρους των ομιλητών (Joseph & Tserdanelis, 1987). Ως ένα ορισμένο βαθμό, οι νεαρότεροι ομιλητές χρησιμοποιούν ουσιαστικά τα οποία δεν κλίνονται. Μερικά παραδείγματα λέξεων χωρίς αλλαγές είναι *ice-cream* (παγωτό) *milkshake*, (μιλκσέικ) και *p.c.(portable computer)* (φορητός υπολογιστής) οι οποίες χρησιμοποιούνται μόνο στον ενικό, ενώ τα δάνεια *shorts*, *media*, *highlights* και *business* θεωρούνται ουσιαστικά πληθυντικού αριθμού στη δανειολήπτρια γλώσσα.

Αρκετές ελληνικές λέξεις δάνεια, παρολαυτά, έχουν διατηρήσει τις αγγλικές καταλήξεις, χάνοντας έτσι τις κλιτικές τους καταλήξεις. Κατά τον ίδιο τρόπο, μερικές αγγλικές λέξεις που εμπλούτισαν την ελληνική γλώσσα χωρίς μορφολογικές αλλαγές συναντώνται σε αθλητικούς όρους, όπως *golf*, *team*, *rugby*, και *baseball* και με εξαίρεση τη λέξη *golf*, η οποία προφέρεται / gɒlf / or /gɔlf /, αυτά τα δάνεια δεν έχουν αλλάξει σημαντικά στο φωνολογικό επίπεδο. Επιπροσθέτως, αρκετές πρόσφατες λέξεις-δάνεια που δεν έχουν μορφολογικά αφομοιωθεί και κατά συνέπεια είναι άκλιτες είναι μερικά επίθετα και ουσιαστικά, για παράδειγμα, *μπέζ*, *το μπόζ* κ.τ.λ. Κατά ενδιαφέροντα τρόπο, οι ομιλητές αρνούνται να αφομοιώσουν δάνεια τα οποία θα ταίριαζαν σε ήδη προϋπάρχοντα κλιτικά παραδείγματα στην ελληνική γλώσσα. Θηλυκά ουσιαστικά με κατάληξη -α, για παράδειγμα, δεν λαμβάνουν την κατάληξη -ας στη γενική πτώση (*της Ατλάντα*) αντί (*της Ατλάντας*). Επιπλέον, πολλές λέξεις-δάνεια «απογυμνώνουν τους ξενισμούς τους» με το να αφομοιώνονται μορφολογικά λαμβάνοντας το υποκοριστικό επίθημα -ακι, π.χ. *το μπαρ* γίνεται *μπαράκι* (Joseph & Tserdanelis, 1987). Εξάλλου, μερικές, ελληνικές λέξεις όπως η *τρόικα* αντιλαμβάνονται ως αγγλικά δάνεια από Έλληνες ομιλητές που ανθίστανται στη χρήση του υπάρχοντος ελληνικού κλιτικού μοντέλου. Τοιουτοτρόπως, η γενική πτώση γίνεται *της τρόικα* αντί *της τρόικας*.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η παρουσία των μεταφραστικών δανείων (*calques*) (Lehman, 1962) και (Lehiste, 1988) στην αγγλική γλώσσα είναι ένα γλωσσικό φαινόμενο το οποίο απαντάται ομοίως και στην Ελληνική. Παραδείγματος χάριν, η λέξη *skyscraper* η οποία έχει καταχωρηθεί στο γερμανικό, γαλλικό και ισπανικό λεξικό (Appel & Muysken, 1988) εισήλθε στα Ελληνικά και παρόλο που αναλύεται μορφολογικά σε ελληνικά στοιχεία (ουραν(ός)-ο-+ξυσ-(ξύνω)-της), είναι όντως ένα μεταφραστικό δάνειο καθώς όλα τα ελληνικά στοιχεία μεταφράζονται από την αγγλική λέξη: *sky* (ουρανός), *scrape* (ξύνω), *-er* (της). Άλλα παραδείγματα μεταφραστικών δανείων είναι: *self-control* (αυτοέλεγχος<αυτό-+έλεγχος), *super power* (υπερδύναμη<υπερ+δύναμη(ης)-η), *multimedia* (πολυμέσα<πολύ-+μέσα) ή *soap opera* (σαπουνόπερα<σαπούν(ι)+ όπερα) και πολλά άλλα.

Αγγλικά στοιχεία χρησιμοποιούνται επίσης στα ελληνικά για νέες δημιουργίες εκφωνημάτων. Όταν προσαρμόζονται στη δανειζόμενη γλώσσα, χρησιμοποιούνται ευρέως με ενδημικές παραγωγικές καταλήξεις. Για παράδειγμα, το αγγλικό πρόθεμα *contra* – έχει προστεθεί στο ελληνικό κλιτικό πρόσφυμα -ρο για να δημιουργήσει το ρήμα / kɔn'traɾɔ / (*κοντράρω*) που σημαίνει “ είμαι ενάντια”. Τα αγγλικά θέματα λέξεων όπως *press* και *firm* έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί με το ίδιο κλιτικό πρόσφυμα για να διαμορφώσουν τις λέξεις / pre'saɾɔ /

(*πρεσάρω*) και / fe' rmarɔ / (*φερμάρω*). Αυτές οι αλλαγές σε λέξεις εμφανίζονται για να ανταποκριθούν στις γλωσσικές αρχές του μορφολογικού συστήματος της ελληνικής γλώσσας.

Τα «Αντιδάνεια», ένα άλλο είδος δανείων (Παπαναστασίου, 2001) είναι επίσης δάνεια που εισήχθησαν στην ελληνική γλώσσα από την αγγλική αφού προηγουμένως είχαν αποτελέσει λεξικά στοιχεία της ελληνικής γλώσσας η οποία τα δάνεισε στην Αγγλική σε παλαιότερη χρονική στιγμή. Οι λέξεις αυτές, είχαν ως αποτέλεσμα να υποστούν μορφολογικές και φωνητικές αλλαγές στην καθαυτή δανειολήπτρια γλώσσα και κατά συνέπεια να επιστρέψουν με παραλλαγμένη μορφή, και συχνά και σημασία, στην Ελληνική. Μερικά παραδείγματα αντιδανείων είναι οι λέξεις: *πέναλτι* <αγγλ. *Penalty*< λατινικό *poena*<αρχαία ελληνική *ποινή* και ή λέξη *σέντρα*<αγγλ. *centre*<λατινικό *centrum*<αρχαία ελληνική *κέντρον*. Άλλα παραδείγματα αντιδανείων που επέστρεψαν στην ελληνική γλώσσα με διαφορετική σημασία είναι οι λέξεις: *γκλάμουρ* ή *γκλαμουριά* με την έννοια της αίγλης ή ελκυστικότητας <αμερικανικό *glamour*<αγγλικά *grammar*<Λατινικά *grammatical* <ελληνικά *γραμματική* (τέχνη) « η τέχνη της γραφής και της ανάγνωσης», και *φανταστικός* με την έννοια του εξαιρετικού ή εντυπωσιακού <αγγλικά *fantastic*< ελληνικά *φανταστικός* που σημαίνει ανύπαρκτος/πλασματικός ή ανήκει στη φαντασία (Βασμανόλη, 2007).

Οι Διεθνισμοί είναι μια άλλη κατηγορία δανείων που υπάρχουν ταυτόχρονα σε πολλές «μη σχετιζόμενες γλώσσες ή οικογένειες γλωσσών και οι οποίοι χαρακτηρίζονται από παρόμοια ορθογραφική ή φωνητική μορφή ή πανομοιότυπο σημασιολογικό πεδίο, κοινό εν μέρει ή συνολικά» (Wexler, 1969). Επίσης οι διεθνισμοί δημιουργήθηκαν ως επιστημονικοί κυρίως όροι με βάση αρχαία ελληνικά η λατινικά γλωσσικά στοιχεία τα οποία ονομάζονται συμφύματα όπως τα *poly-*, *multi-*, *tele-*, *thermo-* και *pluri-*. Οι λέξεις αυτές πέρασαν στη συνέχεια και στη νέα ελληνική. Ωστόσο το γεγονός ότι δημιουργήθηκαν με βάση αρχαία ελληνικά γλωσσικά στοιχεία δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται για αρχαίες ελληνικές λέξεις λόγιας προέλευσης (διαχρονικός δανεισμός), ενώ ουσιαστικά πρόκειται για λόγο εξωτερικό δανεισμό. (Παπαναστασίου, 2001). Σύμφωνα με το Πετρούνια, οι όροι αυτοί ούτε υπήρχαν ούτε θα μπορούσαν να υπάρξουν στον αρχαίο κόσμο με τη συγκριτικά περιορισμένη επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη και είναι παραπλανητικό να παρουσιάζονται σαν να ήταν «αρχαίες ελληνικές» (Πετρούνιας, 2000α). Επίσης στους διεθνισμούς γίνεται προσπάθεια εντοπισμού της συγκεκριμένης ξένης γλώσσας από όπου εισήχθησαν στα Ελληνικά, αλλά συνήθως υπάρχει παραπομπή του αντίστοιχου αγγλικού όρου (2000α). Για παράδειγμα, οι λέξεις *τηλέφωνο* (*telephone*), *θερμόμετρο* (*thermometer*), *καρδιολογία* (*cardiology*) , *καρδιοπάθεια* (*cardiopathy*), *αδενοπάθεια* (*adenopathy*) , *τηλεπάθεια* (*telepathy*), *ατμόσφαιρα* (*atmosphere*) και πλήθος άλλων που, εκτός από την Αγγλική, πιθανόν να πρωτοεμφανίστηκαν λόγω κύρους της γλώσσας, χρησιμοποιούνται στην Ελληνική και σε άλλες αποδέκτριες γλώσσες. Είναι σαφές ότι η ιστορία της ελληνικής γλώσσας έχει μακρά πορεία και σημαντική επιρροή στην εξέλιξη όχι μόνο της Αγγλικής αλλά και άλλων γλωσσών.

Συμπεράσματα - προτάσεις

Στην παραπάνω εργασία γίνεται αντιληπτό ότι το φαινόμενο του δανεισμού αποτελεί μέρος της συγχρονικής μελέτης όλων των κοινωνικών, τεχνολογικών και γλωσσικών απαιτήσεων που επιταχύνουν με το πέρασμα του χρόνου και καταδεικνύουν τις απαραίτητες αλλαγές στις οποίες υπόκεινται οι γλώσσες. Και η αγγλική και η ελληνική γλώσσα έχουν εκτενώς δανειστεί λέξεις, η μια από την άλλη. Κατά γενική ομολογία, τα δάνεια προσαρμόζονται στους κανόνες της αποδέκτριας γλώσσας με μια διαδικασία η οποία δεν είναι πάντοτε απλή. Μία δάνεια λέξη η οποία εισέρχεται στην ελληνική από την αγγλική ή και αντίστροφα φέρει στη δανειολήπτρια γλώσσα ένα συγκεκριμένο φωνημικό σχήμα το οποίο αντικαθίσταται από ένα άλλο ενδημικό της δανειολήπτριας γλώσσας. Τέτοιου είδους δάνειες λέξεις δύναται να αλλάξουν το σχήμα τους είτε λόγω της γλωσσικής αρχής της μετάπτωσης είτε γιατί συγκεκριμένες αλληλουχίες φωνημάτων στην ελληνική δεν είναι επιτρεπτοί συνδυασμοί στην αγγλική ή και αντίστροφα. Με το αφομοιωτικό φαινόμενο της ουράνωσης η φωνολογική μεταβολή είναι ακόμη πιο πολύπλοκη λόγω φωνοτακτικών περιορισμών. Η πολυπλοκότητα του δανεισμού απαντάται επίσης και σε μορφολογικό επίπεδο όπως στην κλιτική μορφολογία όπου οι καταλήξεις, είτε προσαρμόζονται ραγδαία ώστε οι δάνειες λέξεις τόσο στην ελληνική όσο και στην αγγλική να χρησιμοποιούνται γραμματικά ως ενδημικές, είτε παραμένουν άκλιτες και μη παραγωγικές χωρίς όμως να επηρεάζουν βαθύτερες γλωσσικές δομές. Επίσης, η διαδικασία του δανεισμού γίνεται πιο περίπλοκη με την εισαγωγή προσφυσμάτων, παραγωγικών μορφημάτων, δάνειων μεταφράσεων και υβριδικών σχηματισμών όπου καταδεικνύονται σημαντικές μορφολογικές προσαρμογές και στις δύο γλώσσες. Τα δε αντιδάνεια και οι διεθνισμοί αποτελούν ένα αναπόσπαστο και ιδιαίτερο μέρος της εξελικτικής διαδικασίας της ελληνικής και αγγλικής γλωσσικής ανανέωσης. Ωστόσο, αυτές οι φωνολογικές και μορφολογικές μεταβολές δεν είναι πάντοτε εφικτές λόγω διαφόρων παραγόντων όπως πρόσφατος δανεισμός, λόγια προέλευση ή μεγάλος αριθμός δανείων τη συγκεκριμένη περίοδο εισαγωγής τους στη γλώσσα.

Ακολούθως, οι εν λόγω λειτουργίες επιτρέπουν και στις δύο γλώσσες να απορροφήσουν μια μεγάλη ποικιλία εκφράσεων και να επεκτείνουν την επικοινωνιακή τους δύναμη. Παρ' όλα αυτά, οι φωνολογικές και οι μορφολογικές αλλαγές στις λέξεις-δάνεια είναι κριτικής σημασίας, εφόσον υπάρχουν σημαντικές γλωσσολογικές διαφορές. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να επισημανθούν από τη γλωσσική έρευνα τόσο οι φωνολογικές όσο και οι μορφολογικές και σημασιολογικές αντιστοιχίες των δανείων λέξεων και στις δύο γλώσσες έτσι ώστε τα συμπεράσματα να διευκολύνουν τη διδασκαλία της Αγγλικής και της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας για να αποφευχθούν πιθανές παρανοήσεις. Επίσης, είναι απαραίτητο να σημειωθεί τόσο ο ρόλος όσο και η συμβολή των ελληνικών και των αγγλικών δανείων λέξεων στη διδασκαλία και στην εκμάθηση των δύο γλωσσών αντίστοιχα έτσι ώστε να γίνονται ανάλογες συγκρίσεις και συσχετισμοί. Η δε μέγιστη μεταβίβαση αυτών των πληροφοριών μπορεί να γίνει αρωγός και σύμμαχος για μια πιο αποτελεσματική και συνάμα καρποφόρα προσέγγιση στη διαδικασία της μάθησης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Appel, R. & Muysken, P. (1987). *Language Contact and Bilingualism*. London: Edward Arnold.
- Berube, M. S. et al (Eds). (1982). *The American Heritage Dictionary, Second College Edition*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Coakley, J et. al (1978). *Longman Dictionary of Contemporary English*. Essex: Longman Group Ltd.
- Crowley, T. (1992/1996). *An Introduction to Historical Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Grant, A. (2009). Loan words in British English. In M.Haspelmath and U. Tadmor (Eds.), *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook* (pp. 360-383). Berlin: De Gruyter Mouton.
- Haspelmath, M. (2009). Lexical borrowing: concepts and issues. In M. Haspelmath & U. Tadmor (Eds.), *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook* (pp. 35-54). Berlin: De Gruyter Mouton.
- Hoenigswald, H. M. (1960). *Language Change and Linguistic Reconstruction*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Joseph, B.D. & Tserdanelis G. (1987): *Modern Greek* [Prepared for the volume Variationstypology *Ein sprachtypologisches Handbuch der europäischen Sprachen in Geschichte und Gegenwart*, ed. by Thorsten Roelcke] Retrieved August 30, 2014, from http://www.academia.edu/425916/Modern_Greek
- Lehiste, I. (1988). *Lectures on Language Contact*. London: MIT Press.
- Lehman, W. P. (1962). *Historical Linguistics: An Introduction*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Muysken, P. (1981). "Halfway between Quechua and Spanish: the case for relexification." In A. Highfield and A. Valdman (Eds.), *Historicity and variation in Creole studies* (pp. 52-78). Michigan: Ann Arbor.
- Pyles, T., & Algeo J. (1982). *The Origins and Development of the English Language*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Serjeantson, M. (1961). *A History of Foreign Words in English*. New York: Barnes & Noble, Inc.
- Szynalski, T. P. (2014). *The sounds of English and the International Phonetic Alphabet*. Antimoon. com. Retrieved November 4, 2014, from <http://www.antimoon.com/how/pronunc-soundsipa.htm>
- Szynalski, T. P. (2014). *Type IPA phonetic symbols for English*. Retrieved November 4, 2014, from <http://ipa.typeit.org/full/>
- Tårone, E. (1983). "Some thoughts on the notion of "communication strategy." In C. Færch & G. Kasper (Eds.), *Strategies in Interlanguage Communication* (pp. 61-74). New York: Longman.

- Wexler, P. (1969). "Towards a structural definition of Internationalisms," *Linguistics*, 48 (7), 77-92.
- Winford, D. (2010). Contact and Borrowing. In R. Hickey and Wiley- Blackwell (Eds.), *The Handbook of Language* (pp. 170-184) London: Blackwell Publishing Ltd.
- Βασμανόλη, Ε. (2007). «Οι αντιδάνειες λέξεις στη Νέα Ελληνική» (Διατριβή). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: Σαριπόλειο Ίδρυμα. Retrieved September 10, 2014, from <http://thesis.etk.gr/thesisBookReader/id/23156#page/265/mode/2up>
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2009). *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Παπαναστασίου, Γ. (2001). *Γλωσσικός Δανεισμός* (Πύλη για την ελληνική γλώσσα) Retrieved October 7, 2014, from http://www.kombos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a7/thema_pdf.pdf
- Πετρούνιας, Ε. (2000^α). Ιδιαιτερότητες της νεοελληνικής ετυμολογίας. Στο Χ. Α. Τσολάκης (Επ.), *Η Διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Γλώσσα και μεταρρυθμίσεις. 5^ο Πανελλήνιο συνέδριο*, (σ. 57-58). Θεσσαλονίκη: Κώδικας. Retrieved October 3, 2014, from www.greeklanguage.gr/greekLang/studies/history/thema_16/03.html